

quoniam vidit Moyses, idcirco postea blande agit cum hoc populo, et eum paterne appellat atque consolatur. Contra, autem, quoniam vidit inimicos populi Dei, per omnes saeculi aetates semper se gessisse injuste atque impie erga Deum et erga populum suum; nam non solum vexant eos, qui sunt peccatores in hoc populo, sed saepe etiam vexant justos atque bonos, et cum peccatores vexant, non id faciunt peccati odio, sed ipsorum hominum et religionis ipsorum; idcirco, Moyses acerbissime hujusmodi hostes populi Dei accusat atque ita denuntiat perituros, ut eorum aliis aliis temporibus cadentibus, et tandem universis de medio sublati et addicti carceri sempiterno, unus populus Dei ab omni malo liber effectus, tandem cuncta obtineat, felix atque beatus Dei dono, cui sit gloria in saecula. Amen (1).

---

(1) In codice additur: *fnis*, et ad marginem ex manu, ut videtur, ipsius scribae: «Acabose este cántico el último día de Junio del año de 1582, y fué la postrera lección (que leyó el P. Maestro?)»

IN PSALMOS

IN PSALMOS

PROOEMIUM

Quot psalmos Luysius Legionensis exponere suscepit, an mens ejus fuerit universam Psalmorum expositionem conficere, vel quorundam tantum, qui studentium profectui, sui ipsius solatio, augendae devotioni aliove consilio videbantur aptiores, res dubia ac scitu operosior est, quam in praesentiarum definiri queat. Certum, quidem, exploratumque videtur Luysii lecturas totius annui curriculi 1581-1582 circa Psalmos praecipue versari; sed cum alia quoque Sacrorum Librorum loca, uti Canticum Moysis, ille tunc explanaret, et in quorundam psalmorum expositione non parum temporis insumeret, fatendum absque ulla dubitatione videtur Psalterii totum commentarium nequisse illo uno cursu complere. Ad nostrum autem notitiam non aliae pervenere hujusmodi expositiones, quae certe Luysio adscribi possint, quam psalmorum XXVI, XXVIII, LVII ac LXVII.

Psalmum XXVI primum omnium Luysius exposuit, adhuc, ut ipse testatur, in carcere detentus, ante annum proinde 1578, cum caeteri psalmi, alii certe, probabiliter alii, ad cursum supra commemoratum (1581-1582) referri

debeant. Gratitude causa illum Cardinali Quiroga, tunc temporis generali Inquisitori Hispaniarum, dicavit, ac una cum expositione Canticorum typis mandavit Salmanticae anno 1580. In caeteris commentarii in Cantica editionibus prodiit etiam hujus psalmi explanatio, ita ut quinque ejusdem editiones numerari possint: salmantinae tres, annis scilicet 1580, 1582 et 1589; veneta 1604 ac parisiensis 1608 excusa. Quod nunc edimus commentarium ab exemplari postremae editionis salmantinae (1589) transcripsimus, ea ratione ducti, quod haec editio ultima fuerit vivente et consilio auctore peracta.

Aliae Luysii in Psalmos expositiones a nobis edendae nunc primo typis mandantur. Nam etsi in votis fuerit auctori, ac postea Matritensibus Patribus, eas cum caeteris Librorum Sacrorum commentariis prelo tradere, variis tamen de causis, quas supra commemoravimus, ineditae permanserunt, atque per exemplaria Mss., non unae ejusdemque antiquitatis et auctoritatis, ad nostra usque tempora pervenere.

Psalmi XXVIII expositio continetur in codice *D* superius descripto, ubi Luysio tribuitur; nam ad commentarii caput ex manu ejusdem scribae legitur: *M. Fr. L. de L.*, quo Luysii nomen initialibus ejus litteris sine dubio significatur. Exemplar istud etsi antiquitate parum commendetur, cum ultra XVIII saeculum protendi forsitan nequeat, genuinam Luysii expositionem continere ex eo maxime patet, quod auctor ipse ad alia ejus commentaria lectores mittat, quae certe Luysio nostro adscribi debent: ita, exempli gratia, versis 3 ac 7 fit, quibus in locis expositiones Legionensis in Abdiam et Cantica tamquam genuinum ingenii sui partum meminit. Sincera procul dubio ac certo antiquiora judicamus exemplaria explanationum in Psalmos LVII et LXVII quae in tomo *A* inveniuntur, cum utrumque transcriptum videatur a quodam Luysii alumno, qui exemplar ex ipsa Luysii auditione confecerit, et omnino

ad auctoris tempus, tam ex characteribus quam ex aliis adjunctis, referri debeat: in utroque, enim, exemplari Luysio tribuuntur expositiones illae, prefixo etiam tempore quo studentibus lectae fuerunt.

Ex iisdem exemplaribus commentaria in Psalmos LVII et LXVII transcripserunt PP. Augustiniani Matritenses ad absolutissimam, quam parabant, Luysii operum editionem; quae exemplaria et nos sequuti sumus, transcriptionem etiam nostrorum PP. Matritensium consulentes, ubi necesse fuit ad textus lectionem securius eruendum. Itaque, commentarium in Psalmum XXVI ex postrema editione salmantina (1589), expositionem Psalmi XXVIII ab exemplari in codice *D* asservato, commentaria denique in Psalmos LVII et LXVII ex laudatis *Mss.* tomo *A* contentis ad hanc nostram editionem desumpsimus.

Exstant inter expositiones certe Luysio adscribendas et alia commentaria Psalmoreum; at ea in Appendicem hujus tomi amandavimus, quod alia minime, alia dubie tantum Luysio adscribere liceat. Rationes quibus istas expositiones rejicimus, suo in loco presse exponemus.

IN PSALMOS

In Psalmum XXVI (1)

ILLUSTRISSIMO D. D. GASPARI QUIROGA, S. R. E. CARDINALI, ARCHIEPISCOPO
TOLETANO, RERUM FIDEI SUPREMO JUDICI, FR. LUYSIUS LEGIONENSIS
AUGUSTINIANUS. S. P. D.

Res adversas, Quiroga Cardinalis amplissime, vulgo homines in malis ponunt, Stoici in fugiendis numerabant, recte autem instituta ratio disciplinaque christiana in bonis ducit. Non quod acerba et amara, amara et acerba non sint; sed quod aegris amara quae sunt, saepe sint salutaria; aegrotamus autem omnes, laboramusque alii aliis animorum morbis. Sed et saepe accidit, bonis praesertim et Dei amatoribus viris, ut isthaec non solum utilia ipsis sint, sed etiam ut acerba esse desinant, atque adeo ut gustatu atque perpersu dulcisa illis et jucunda reddantur: tanta est Christi bonitas atque dulcedo erga eos, qui omnes suas spes in ipso collocant. Quod et ipse, tametsi nullo modo is sim qui nu-

(1) In exemplari: *F. Luyssi Legionensis, Augustiniani, Theologiae Doctoris et Divinorum librorum primi apud Sabanticensis interpretis, in psalmum vigesimum sextum Explanatio.*